

Nr 188.

Av herr **Johansson** i Sollefteå, om skrivelse till Kungl. Maj:t
angående beredande åt stat och kommun av större säkerhet
för skatternas erläggande.

Under den gångna perioden av den kristid, i vilken vi nu befinna oss, har inom kommunerna påtalats en olägenhet, som givetvis även existerar under normala tider men som under kristiden särskilt aktualiserats. Den olägenhet, som här avses och som faller inom skattelagstiftningens område, består därunder, att kommunalskatt, beräknad efter inkomst, intjänad under ett visst år, skattdäggas först på andra året efter det år, under vilket inkomsten åtnjutits. Givetvis har denna omständighet ej så mycket att betyda, om föremålet för beskattningen fortfarande besitter ekonomisk solvens vid den tidpunkt, då skatten skall erläggas. Under normala ekonomiska förhållanden är detta till övervägande del fallet, men även då inträffar ej så sällan, att det icke finnes någonting att taga, då skatten skall betalas, även om den skattskyldige tidigare haft förmåga att erlagga skatten eller till och med — som fallet ofta är med bolag — utdelat vinstbelopp med betydande summor, som alltså ej längre äro disponibla, då skatten skall betalas.

Under kristiden har emellertid denna olägenhet än skarpare trätt i dagen, då de ekonomiska förhållandena växlat hastigare och på en kort tid försämrats för ett större antal skatteobjekt än under andra tider. Följden av detta förhållande har blivit, att ett flertal kommuner (t. ex. kommuner, där ett större industriföretag stoppat med konsekvens, att kommunen ofta gått förlustig skatt både från företaget och dess arbetare) sett sig berövade betydande skatteinkomster, som säkerligen skulle ha influtit i kommunens kassa, om skattebetalningen hade varit genom lag

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 4 saml. 50 häft. (Nr 188).

förlagd till en tidpunkt strax efter det år, under vilket inkomsten åtnjutits, eller om garanti för skattens erläggande på annat sätt hade funnits. I viss mån kan även sägas, att *staten* gjort förluster av samma anledning, fastän statsskatten, som bekant, erlägges redan vid slutet av första året efter det år, under vilket den till grund för skattens beräkning lagda inkomsten intjänats.

Ur det allmännas synpunkt torde det missförhållande, som här be-lysts och som i viss utsträckning gör bestämmelsen om skatternas utgående med förmånsrätt betydelselös, vara så uppenbar och till sina ekonomiska konsekvenser så omfattande, att det kan finnas välgående motiv för att en utredning, i samband med redan pågående utredning i skattefrågan, verkställdes rörande möjligheterna att genom lagstiftning förebygga ovannämnda ekonomiska konsekvenser för stat och kommun. Naturligtvis kan en sådan utredning aldrig utmyнна i en skattelagstiftning, som stadgar, att såväl skatten på kommunal- som på kronodebet- sedeln skall betalas omedelbart efter det år, under vilket inkomsten åtnjutits. Men det torde finnas även andra utvägar att åt stat och kommun, så långt det är möjligt, säkerställa skattebeloppet mot för- skingring. En sådan utväg har redan tillgripits med avseende på brännvinsbolagen, då det föreskrivits, att vid bokslutets uppgörande skall ett belopp, motsvarande det beräknade skattebeloppet för det lö- pande året, avsättas, så att stat och kommun under alla förhållanden äro skyddade mot förluster.

Nu kan möjligen invändas *dels* att med avseende på brännvins- bolagen även andra motiv ligga till grund för ovannämnda bestämmelser, *dels* också att det kanske är lättare att med avseende på ett dylikt bolag beräkna det belopp, som bör avsättas till skatter. Dessa invänd- ningar äro dock ej, enligt mitt förmenande, sådana, att de kunna anses utgöra något skäl för att avstå från en utredning av frågan. Visser- ligen kan det vara sant, att det kan bliva förenat med vissa svårigheter att strax efter ett visst år, vid avslutandet av bokslutet, avgöra, huru mycket som bör avsättas till skatt till stat och kommun (inklusive landstingsskatt), ty vid denna tidpunkt saknas ju bland annat uppgifter om statens och kommunens behov av skatteuttaxering, och på grund härav har man ej heller någon uppgift om de repartitionstal, som komma att ligga till grund för beskattningen, då denna längre fram skall ut- taxeras. Men i viss mån kan man säga, att denna anmärkning även kan göras mot bestämmelserna rörande brännvinsbolags skyldighet att

fondera medel för skattebetalning, och trots detta ha dessa stadganden kommit till stånd. Alltså torde man kunna antaga, att denna svårighet kan övervinnas. Huru detta skall ske, må överlämnas till en blivande utredning. Här må dock antydningssvis framställas några utkast till frågans lösande, vilka dock icke göra anspråk på att ovillkorligen läggas till grund för en blivande utredning, ty antagligen kan även andra utvägar tänkas leda till målet.

Alltså härmed några uppslag! Man kan t. ex. tänka sig, att förfarandet bleve sådant, att varje bolag vore skyldigt att vid bokslutets uppgörande beräkna och fondera skatten med ledning *dels* av den nettovinst, som framginge av bokslutet, *dels* också med ledning av uppgifter rörande repartitionstal m. m., som för varje år lämnades av Kungl. Maj:t eller konungens befallningshavande eller av annan myndighet. Givetvis måste då nämnda myndighet införskaffa uppgifter för varje år från statsverket, landsting och kommuner m. m. rörande de beräknade utdebiteringstal per inkomstkrona, vilka skulle läggas till grund vid bestämmande av det skattebelopp, som skulle varje år fonderas. Naturligtvis skulle det kunna inträffa, att den skatt, som slutligen skulle betalas, bleve större eller mindre än den, som fonderats, vilken sistnämnda grundats på beräkningar och förutsättningar, som under den mellanliggande tiden rubbats av inträffade nya förhållanden. Men man torde likväl kunna antaga, att skillnaden mellan den beräknade fonderade skatten och den slutligt uttaxerade i de flesta fall ej bleve allt för stor. Där dock den slutliga uttaxeringen bleve större än den beräknade, hade man dock skyddat det allmänna från förlusten av *större* delen av skatten. Där återigen den slutliga uttaxeringen bleve mindre än den förut beräknade fonderade skatten, hade man skyddat stat, kommun och landsting från *hela* förlusten, samtidigt som man visserligen under en tid frånhänt skattebetalaren en större summa än den, vartill de skattekrävande institutionerna ägde rätt — ett förhållande, som dock säkerligen torde ha mindre betydelse, då det i allmänhet endast kunde bli fråga om ett förhållandevis mindre skillnadsbelopp. I övrigt vore det väl ej alldeles nödvändigt, att fonderandet av skatten skedde på det sättet, att skattebetalaren insatte det beräknade skattebeloppet för statens eller kommunens räkning, utan borde man vid en blivande utredning överväga en sådan åtgärd som den, att bolaget fick välja på att antingen deponera beloppet på sådant sätt, att garanti funnes för att det vore disponibelt, då skattebetalningen skulle ske, varvid räntan, då sådan utginge, borde

tillfalla skattebetalaren, eller också, att borgen för skattens erläggande ställdes, vilken åtgärd förut kommit till användning, då 1917 utfärdades en förordning för utlänning, som ville driva rörelse i riket, att ställa säkerhet för skattens erläggande till stat och kommun. Genom tillgripande av detta senare alternativ — som dock skulle kunna förordas endast då verkligt god borgen skulle kunna presteras (ej borgen av personer, vars ekonomiska solvens kunde bli beroende av det ekonomiska utfallet av det ifrågavarande affärsföretagets rörelse) — skulle intet kapital före den slutliga skattebetalningen fränhändas skattebetalaren. Enda olägenheten för det skattebetalande bolaget skulle i detta fall bliva, att detsamma vore förpliktat anskaffa acceptabel borgen för beloppets erläggande samt att bokslutet — i vilket givetvis det fonderade skattebeloppet för året skulle upptagas som skuld till stat, landsting och kommun, ungefärligen efter samma grunder, efter vilka enskilda företag nu ofta avsätta fonder till pensionering av tjänstemän m. fl. — skulle bliva något missvisande i de fall, då den slutliga uttaxeringen visade sig vara större eller mindre än den skattefonderade summan. Men härvidlag kan erinras därom, att ett bokslut, som är uppgjort utan att något belopp för bokslutsårets inkomster avsatts till skatt, i allmänhet måste bliva ännu mera missvisande. Under alla förhållanden måste det vara ett ur det allmännas synpunkt synnerligen otillfredsställande förhållande, att aktieägarnas vinstutdelning skyddas före statens, landstingens och kommunernas rätt att erhålla skatter för ett visst års rörelse. Ett sådant missförhållande måste esomoftast resultera i, att ett bolag eller annat företag kan utdela betydliga vinstdividender som resultat av ett visst års rörelse, men att det allmänna finner sig stå utan möjligheter uttaga skatten för ett bokslutsår, som givit ett gott ekonomiskt resultat. En anordning, som den här föreslagna, skulle säkerligen i de flesta fall råda bot för detta missförhållande, och samtidigt skulle sundare bokföringsprinciper komma till stånd på detta område, då givetvis intagande i ett visst års bokslut av samtliga de ekonomiska förbindelser, som hänföra sig till årets rörelse, måste anses sundare än att överskjuta dylika förbindelser till ett kommande år. Detta erkännes också på många håll, och torde det ej heller vara så ovanligt, att affärsföretag vid årsbokslutets uppgörande avsätta belopp för betalande av den skatt, som faller på bokslutsårets rörelse. Men givetvis kan man ej förvänta sig, att något större antal företag ordna saken på dylikt sätt, om det ej skapas en lagstiftning med förpliktigande för företagen att fondera skattebeloppen.

Utöver de anordningar, som här föreslagits för lösande av denna fråga, måste givetvis också en myndighet ha i uppdrag att övervaka, att fonderingen av skattebeloppen skedde på sådant sätt, att garanti i varje fall funnes för, att beloppen funnes disponibla, då skatten skulle erläggas. Konungens befallningshavande eller annan liknande myndighet torde vara lämpligast härtill. Kontrollen borde kunna tillgå på sådant sätt, att bevisen för att beloppen fonderats skulle vara insända till den kontrollerande myndigheten intill en viss dag varje år, och borde underlåtenhet att fullgöra dessa åligganden medföra ekonomiska konsekvenser för den försumlige i form av böter eller på annat sätt, t. ex. i form av omedelbart utkrävande av hela skattebeloppet med ett visst tillägg eller dylikt.

Utöver de här nämnda torde det finnas en hel del andra detalj-spörsmål, som måste lösas i samband med en lagstiftning sådan som den här skisserade. Frågan om huru en övergång till den nya anordningen bör ske, måste t. ex. även upptagas till övervägande vid en blivande utredning. Möjligen kan därvidlag framställas den anmärkningen, att det kan anses oriktigt att vid övergången till den nya anordningen belasta ett visst års bokslut med såväl de skattebelopp, som faktiskt erläggas under året, som även med de belopp, vilka fonderas för betalning ett kommande år. Om en sådan anmärkning kan anses ha en så omfattande ekonomisk innebörd, att den bör föranleda åstadkommande av övergångsbestämmelser syftande till en smidigare övergång till de nya bestämmelserna, är svårt att yttra sig om men bör kunna tagas upp till omprövning vid en utredning av hela frågan. Man kunde eventuellt tänka sig en sådan övergångsbestämmelse, att i första årets bokslut efter reformens trädande i kraft endast halva beloppet fonderades av det skattebelopp, som ansågs skola falla på årets ekonomiska resultat. Andra bestämmelser i dylikt riktning kunde givetvis även tänkas, innebärande en ännu längre övergångstid, vilken särskilt skulle kunna med avseende på kommunalskatten motiveras med, att ett konsekvent genomförande av ovanstående förslag skulle resultera däruti, att t. ex. i 1922 års bokslut skulle komma in *dels* den kommunalskatt, som skulle under året erläggas och beräknas på 1920 års inkomst, *dels* också både den på 1921 och 1922 års inkomst beräknade kommunalskatten. Med hänsyn härtill kunde man även ifrågasätta, om det ej vore tillräckligt med att man med avseende på kommunalskatten inskränkte sig till att t. ex. i 1922 års bokslut fondera endast den kommunalskatt, som skulle be-

talas 1923 och som beräknades på 1921 års inkomster. På detta sätt skulle i 1922 års bokslut endast ingå två års skatter, nämligen den kommunalskatt, som skulle betalas under 1922, beräknad på 1920 års inkomst, samt den, som skulle betalas 1923, beräknad på 1921 års inkomst. Emellertid torde detta sätt att ordna saken vara mindre tillfredsställande än det, som här ovan antytts, men torde under alla förhållanden även detta alternativ kunna tagas under övervägande vid en eventuell utredning av frågan, isynnerhet som det torde förhålla sig så, att den kommunalskatt, som enligt nu gällande grunder beräknas t. ex. på 1921 års inkomst och betalas under 1923, likväl anses ej som skatt för 1921 utan som skatt för 1922 och detta oaktat 1921 års inkomster läggas till grund vid beräkandet av densamma.

Här ovan har huvudsakligen berörts *bolags* skyldighet att fondera skatt. Givetvis kunna goda skäl anföras för utsträckande av denna skyldighet även till andra skatteobjekt, som kunna härvidlag ifrågakomma, nämligen företag, som föra bokföring. Det är en känd sak, att dylika företag i stor utsträckning, särskilt under växlande ekonomiska konjunkturer, hastigt dyka upp och lika hastigt försvinna och att de ofta vid en slutrealisering lämna mycket ringa eller inga tillgångar efter sig att betäcka skatteskulderna med. På grund därav vore en utredning om möjligheten att tillförsäkra stat och kommun skatt från nämnda företag väl motiverad. Främst vore därvidlag att förorda, att man i samma förordning, som skulle gälla för ovanstående skatteobjekt, införde bestämmelser, som syftade till att det åstadkoms tillfredsställande garanti för att utlänningar, som driva rörelse av något slag, lämna säkerhet för att skatter till stat och kommun erläggas efter huvudsakligen de grunder, som funnos angivna i den förordning, som under kristiden tillkom (1917) och som stadgade skyldighet för dylik utlänning att ställa godkännbar borgen för betalande av skatt till stat och kommun.

Med hänvisning till ovanstående motivering och under uttalande av den uppfattningen att en utredning om ovanstående förslag skulle kunna ske i samband med en allmän utredning om möjlighet för stat och kommun att bättre säkerställa skatteinkomsten från personliga skatteobjekt, om en sådan utredning komme till stånd (motion härom förelåg, som bekant, vid en föregående riksdag och föreligger även vid denna riksdag), hemställas alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och på vilket sätt åtgärder kunna vidtagas för att åstadkomma, att stat och kommun beredes större säkerhet för skatternas erläggande främst från bolag och andra affärsföretag och särskilt med hänsyn till de förhållanden, som inträda under ekonomiska kris-tider.

Stockholm den 31 januari 1922.

C. O. Johansson,
Sollefteå.
